

İnanç Turizmi Kapsamında Bir Kutsal Mekân Değerlendirmesi: Saint Pierre Kilisesi*

The Evaluation of a Sacred Space within the Scope of Religious Tourism: Saint Pierre Church*

Derleme Makale/Review Article

doi.org/10.5281/zenodo.15700855

Oğuz ÇAM¹

¹M.Sc., Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu/Türkiye, oguzcam911@gmail.com, Sorumlu Yazar (Corresponding Author) ORCID: 0000-0003-3222-3367

Özet

Anahtar Kelimeler

Hatay

İnanç

İnanç turizmi

Saint Pierre Kilisesi

Turizm

Key Words

Hatay

Faith

Faith tourism

Saint Pierre Church

Tourism

JEL Sınıflandırması (Codes)

L83

İnanç turizmi, günümüzde hızla gelişmekte olan turizm türlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. İnanç turizmi kapsamında Anadolu'da önemli hareketlilikler oluşturan kutsal mekânlar bulunmaktadır. Saint Pierre Kilisesi de bu kutsal mekânların arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın amacı da inanç turizmi kapsamında Saint Pierre Kilisesi'ni değerlendirmektir. Çalışma, Saint Pierre Kilisesi'nin inanç turizmi bağlamında yüksek düzeyde değer taşıdığını göz önüne serme noktasında önem arz etmektedir. Çalışmada yer alan yazılı ve şekilsel bilgilerin turistik yönlendiricilik konusunda önem taşıması nedeniyle çalışmanın bu bağlamda özgün değere sahip olduğu düşünülmektedir. Çalışmada geleneksel derleme yöntemi kullanılmış olup bu kapsamda veriler literatür üzerinden elde edilmiştir. Çalışma kapsamında Saint Pierre Kilisesi'nin derin bir tarihî geçmişe sahip olduğunu, inanç turizmi odaklı etkileşim ve hareketlilikler oluşturduğunu, Hatay'ın genel turizm potansiyelinin gelişmesine katkıda bulunduğunu gösteren bulgulara erişilmiştir. Saint Pierre Kilisesi'nin doğrudan inanç turizmi kapsamında değerlendirilebileceği gibi dolaylı yoldan da kültür turizmi ve tabiat turizmi gibi turizm çeşitleri kapsamında değerlendirilmesi söz konusudur. Sonuç olarak, Saint Pierre Kilisesi'nin, inanç turizmi yönünden önemli bir çekim merkezi olduğunu ortaya koyan sonuçlara ulaşılmış ve özellikle Hristiyan turistlerin inanç turizmi kapsamında Hatay'ı ziyaret etmeleri için gerekli destinasyon pazarlaması stratejilerinin geliştirilmesi gerektiği ön plana çıkmıştır.

Abstract

Makale Başvuru Article Received

19.12.2024

Düzeltilme/Revised 1

13.02.2025

Düzeltilme/Revised 2

14.06.2025

Kabul/Accepted

16.06.2025

Note: Extended abstract is at the end of research.

Religious tourism draws attention as one of the rapidly developing tourism types today. Within the scope of religious tourism, there are holy places that create important mobilities in Anatolia. Saint Pierre Church is also among these holy places. The aim of this study is to evaluate Saint Pierre Church within the scope of religious tourism. The study is important in terms of revealing that Saint Pierre Church has a high level of value in the context of religious tourism. Since the written and formal information in the study is important for touristic orientation, it is thought that the study has a unique value in this context. The traditional review method was used in the study and the data were obtained from the literature. Within the scope of the study, it was found that Saint Pierre Church has a deep historical past, creates religious tourism-oriented interactions and mobilities, and contributes to the development of Hatay's overall tourism potential. Saint Pierre Church can be evaluated directly within the scope of religious tourism, as well as indirectly within the scope of tourism types such as cultural tourism and nature tourism. As a result, it has been concluded that Saint Pierre Church is an important attraction centre in terms of religious tourism and that destination marketing strategies should be developed especially for Christian tourists to visit Hatay within the scope of religious tourism.

Giriş

Kişilerin eğlenmek, dinlenmek, iyi zaman değerlendirmek amacıyla gerçekleştirdikleri gınaşırı ya da günübirlik yolculuklar turizm olarak isimlendirilmektedir (Gunn, 1988; Theobald, 2005; Netto, 2009; Reisinger ve Dimanche, 2010; Çılgınoğlu, 2020). Turizm, ekonomik ve sosyal açıdan önem arz eden, küresel çapta yüksek derecede değer taşıyan, büyük çapta insan gücüne dayalı bir alan olarak dikkat çekmekte ve gelişen teknolojiyle birlikte bu alanda yaşanan gelişmelerde artış görülmektedir (Emekli, 2006; Uygur, 2017; Çılgınoğlu ve Güleç, 2022; Şengül ve Çılgınoğlu, 2022, Çam ve Avcı, 2023a; Çılgınoğlu ve Çelebican, 2023; Dalahmetoğlu ve Çılgınoğlu, 2023; Şengül ve Çılgınoğlu, 2023; Çam ve Çılgınoğlu, 2024). Turizm hâlihazırda güneş, kum, deniz üçlüsü olmaktan çıkarak kişilerin manevi meraklarını da ortadan kaldırmak için gerçekleştirdikleri yolculuklar hâline gelmiştir. Günümüzde kişiler hem dinsel vecibelerini gerçekleştirmek hem de çeşitli inançlar ve kültürlerle ilişkin bilgi edinmek için yolculuk yapmaktadırlar. Kişiler kendi dinlerinin yanı sıra çeşitli dinlerin gelişimi ve işleyişi ile ilgili de bilgi edinmektedirler. Bu yolculuklar inanç turizmi olarak isimlendirilmektedir (Gunn, 1988; Theobald, 2005; Netto, 2009; Reisinger ve Dimanche, 2010; Çılgınoğlu, 2020).

İnanç turizmi, bireylerin inançlarını yerine getirme amaçlarıyla kutsal alanlara ziyaret gerçekleştirmeleriyle başlamaktadır. İnsanlar dinlerin var olduğu vakitlerden günümüze değin mensup oldukları dinlerin öğretilerini gerçekleştirme amacıyla kutsal alanları ziyaret etmişlerdir. Bu durum da kutsal alanlara kitlesel hareketlerin gerçekleştirilmesini sağlamıştır (Albayrak, 2013; Çam ve Çılgınoğlu, 2020). Halk arasında kutsal sayılan alanların yeryüzünün her alanında yabancı ve yerli turistlerin yoğun derecede ilgisini çekmesi de bu kitlesel hareketliliği desteklemektedir (Gülcan vd., 2014). Bu bilgilerden hareket ederek inanç turizminin, odak noktasında turizm, inanç ve din öğelerine dayanan bir olay olduğunu, iktisadi yararının dışında manevi yararı da olan ve önceki çağlardan bu zamana süregelen eski turizm türlerinden biri olduğunu öne sürmek mümkündür (Besant ve Palmer, 2022; Çam ve Avcı, 2023b; Deniz vd., 2024). Geçmişten günümüze değer taşıyan bu olay ve turizm türü yüksek derecede turistik kaynak ve çekicilik barındırmaktadır. İnanç turizmi çerçevesinde inanç odaklı yapı ve alan unsurları önemlidir. Bu unsurlar, inanç turizmi bakımından kayda değer potansiyel oluşturmakta ve inanç turistleri üstünde kayda değer güdü meydana getirmektedir (Çam ve Avcı, 2023b). Ayrıca doğa hadiseleri (mukaddes korular, adalar, dağlar, göller gibi), dinsel amaçlar doğrultusunda yapılan binalar, dinsel olmayan yerlerde tertip edilen, dinsel açıdan önem arz eden özel faaliyetler, trajedik veya politik açıdan önem arz eden hadiselere ilişkin dinsel olmayan ancak mukaddesleştirilen yerler (örneğin; Robben Adası'nda bulunan Nelson Mandela'nın hapisanesi) inanç turizmi motivasyonu oluşturma açısından önemli görülen unsurlardır (Raj ve Morpeth, 2007; Okuyucu ve Somuncu, 2013).

İnanç turizmi genel turizm içerisinde ekonomik ve toplumsal anlamda önemli hareketlilik oluşturan yapıya sahip olmasıyla dikkatleri kendine çekmektedir. Bununla birlikte insanların manevî yönden bir arayış içerisinde olmaları sayesinde inanç turizmi hareketliliklerinin önemini koruması ve gelecek zamanlarda bu hareketliliklerin artması söz

konusu olabilmektedir. İnanç turizmi potansiyelinin hem inanç hem de din odağında biçim kazanmasıyla birlikte ilgili alanlara turistik yönden olumlu etkilerde bulunması durumu söz konusudur (Harbalıoğlu ve Özel, 2013; Eykay vd., 2015). Konuyla ilgili olarak, Meiji Tapınağı, Kashi Vishwanath Tapınağı, Our Lady of Guadalupe Bazilikası, Beytüllahim, Lourdes, Vatikan, Kudüs, Medine, Mekke, Santiago de Compostela gibi alanlar ve yapılar günümüzde dünyada popüler inanç turizmi merkezleri arasında yer almaktadır (Wilson ve Harris, 2006; Altun ve Çınar, 2019, s. 18). Yine konuyla ilgili olarak, Türkiye’de pek çok inanç turizmi merkezi yer almakla beraber söz konusu inanç turizmi merkezleri arasında Saint Pierre Kilisesi, Aya Tekla Kilisesi, Meryem Ana Evi, Göbeklitepe, Eshab-ı Kehf Mağarası, Kapadokya gibi yapılar ve alanlar bulunmaktadır (Güzel, 2010; Göler, 2016; Sevimli vd., 2021). Bu noktada Türkiye’de ve dünyada önemli bir konuma sahip olan ve Saint Pierre Kilisesi’nin de içerisinde yer aldığı Hatay, dinî yönden ve inanç yönünden ilgi gören bir alan olarak ön plâna çıkmaktadır (Harbalıoğlu ve Özel, 2013; Eykay vd., 2015). Yine konuyla ilgili olarak, Hatay’da çok sayıda inanç turizmi merkezinin bulunduğu bilinmektedir. Habib-i Neccar Camii, Sarımiye Camii, Ulu Camii, Saint Pierre Kilisesi, Ortodoks Kilisesi, Protestan Kilisesi, Katolik Kilisesi, Musevi Sinagogu, Saint Simeon Manastırı, Barlaam Manastırı, Beyazıd-ı Bistami Hazretleri Türbesi, Şeyh Ahmet Kuseyri Türbesi, Hazreti Musa Ağacı, Hızır Makamı, Dor Mabedi, Haron Cehennem Kayıkçısı Hatay’ın inanç turizmi merkezleri arasında sayılmaktadır. Buna ek olarak, Hatay’da 15’ten fazla önemli inanç turizmi merkezinin yer aldığı düşünülmektedir. Bu inanç turizmi merkezlerinden özellikle Saint Pierre Kilisesi’ni ve Habib-i Neccar Camii’ni çok fazla kişi ziyaret etmektedir.

Yukarıda yer alan bilgilerden hareket ederek inanç turizmini ve Saint Pierre Kilisesi’ni ilişkilendiren bir çalışma ortaya koymak ve bu çalışmanın temeline yönelik daha geniş bilgilere de yöntem bölümü altında yer vermek istenmektedir. Buna ek olarak, söz konusu çalışma için etik kurul izin belgesi almak gerekmemektedir.

1. Kavramsal Çerçeve ve Literatür

Hatay, turizm konusunda önemli bir il olmasıyla dikkatleri üzerine çekmektedir. Hatay’ın, Kültür ve Turizm Bakanlığı Marka Kent Projesi çerçevesindeki on beş ilden biri olması ve Hatay İl Turizm Stratejisi ve Eylem Plânı’yla 2023 senesine kadar söz konusu ilin turizminin plânlanması, bu düşüncenin temelinin güçlendirilmesine katkı sağlamaktadır (DOĞAKA, 2025). Ayrıca Hatay, İnanç Turizmi Koridoru içerisinde yer almaktadır (Çavuş ve Kadirhan, 2022). Tüm bu bilgiler dikkate alındığında, Hatay’da ilgili konuda (turizm) turistik, sosyal ve kültürel odaklı etkileşimler, ziyaretçi sayısında artışlar, yerel ekonomi üzerine katkılar ve benzeri olumlu gelişimler yaşandığını ve yaşanacağını ileri sürmek mümkündür.

Büyük bir turizm arz potansiyeline sahip olan, alternatif turizm türleri konusunda avantajları elinde bulunduran Hatay’da gastronomi turizmi ve kültür turizmi çeşitlerinden sonra en kayda değer turizm türünün inanç turizmi olduğu düşünülmektedir (Çalışkan, 2020). Hatay’da inanç turizmi yönünden önem taşıyan unsurlar arasında manastırlar, kiliseler,

türbeler ve camiler vardır. Ayrıca dünyanın ilk kiliselerinden biri olarak kabul edilen Saint Pierre Kilisesi Hatay-Antakya'dadır (Tosun vd., 2003; Artun, 2009; Yıldız, 2014).

Literatüre bakıldığında Hatay'la ilişkilendirilebilen çalışmalara rastlamak mümkündür. Bu kapsamda söz konusu çalışmalardan bazılarının açıklamalarına aşağıda yer verilmektedir.

Koçoğlu (2006), Türkiye'nin inanç turizmi potansiyelinin farkına varılmasını sağlamak ve inanç turizmi kaynaklarını değerlendirerek sağlanacak gelirler vesilesiyle Türkiye'nin refah düzeyini artırmayı amaçlayan bir çalışma ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada Türkiye'nin inanç turizmi kapsamında önemli potansiyele sahip olduğu ve Hatay'da yer alan Saint Pierre Kilisesi'nin de bunda payının bulunduğu öngörülmüştür.

Artun (2009), Hatay'da yer alan inanç merkezlerinin Hatay'ın tanıtımına katkısını ele alan bir çalışma oluşturmıştır. Bu çalışmada Hatay'da inanç turizmi kapsamında çok sayıda inanç merkezinin bulunduğu ve bu merkezlerin de Hatay'ın genel turizmi özellikle de inanç turizmi ve kültür turizmi konusunda olumlu etkiler sağladığı düşünülmüştür.

Yıldız (2014, s. 69), Hatay'ın inanç turizmi potansiyelini incelemeyi ve yöresel halkın inanç turizmine bakış açısını tespit etmeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmada genel olarak yerel halkın inanç turizmi hususuna olumlu yaklaştığı ve inanç turizmini desteklemiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yerel halkın turizmin sosyal, çevresel ve ekonomik boyutu ile ilgili algısının genel olarak olumluyken kültürel etki boyutu kapsamında kararsız kaldığı göze çarpmıştır.

Eykay vd. (2015, s. 59), çalışmalarında Antakya'nın inanç turizmi yönünden uluslararası turizm hareketliliğini temin edecek yeterli turizm potansiyeline sahip olup olmadığını saptamayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda Antakya halkının uluslararası turizm hareketliliğinde destinasyon olarak Antakya'nın adının öne çıkması ve yoğun turizm akımına uğraması noktasında istekli olduğu ancak talep konusundaki yetersizliği ve konaklama sorunlarını yoğun olarak yaşadığı tespit edilmiştir. Bununla beraber yabancı turistler de Antakya'nın inanç turizmi çerçevesinde görülmesi gerektiğini lakin talebin yeterli şekilde yerine getirilemediğini düşünmektedirler.

Olçay ve Albuz (2016), Türkiye ve dünya ölçeğinde inanç turizmini ele alarak inanç turizminin ülke tanıtımına ve ekonomisine desteğini öğrenmeyi amaçlayan bir çalışma gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmada inanç turizminin hem Türkiye'ye hem de dünyaya katkı sağlayan bir değer olduğu görülmüştür. Ayrıca inanç turizmi sayesinde Türkiye'nin gerek tanıtımının ve gerekse ekonomisinin geliştirilmesine destek olduğu üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda Hatay'ın ve Saint Pierre Kilisesi'nin de söz konusu noktada olumlu etkilerde bulunduğu düşünülmüştür.

Yumuşak (2017, s. 184), Hatay'a gelen turistlerin burayı tercih etmelerinde söz konusu alanın coğrafi konumunun etkisini tespit etmeyi amaç edinmiştir. Bu çalışmada coğrafi yakınlık, eko turizm, termal turizm, deniz turizmi, kutsal alanların mevcudiyeti gibi türlü tercih olanaklarının olması ayrıca akrabalık bağlarının bulunması durumunun Hatay'a gelen Orta Doğulu turistlerin Hatay'ı tercih etme sebeplerinin arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Buna ek olarak, Hatay'ın coğrafi konumunun deniz yolları, kara yolları ve hava yolları gibi

türlü ulaşım olanaklarının sonucunda turizm hinterlandının yer aldığı bölgeye hitap ettiği kanısına varılmıştır.

Çetinsöz ve diğerleri (2019, s. 823), çalışmalarında Hatay’da hayatını devam ettiren Hristiyanların dinî bayramlarında uygulamış oldukları gastronomi âdetlerini saptamak ve bunların devam ettirilebilirliğini sağlamak için farkındalık meydana getirmeyi hedeflemişlerdir. Çalışmada çoğunlukla iki büyük bayramın (Paskalya, Noel) kutlandığı ve bu bayramlarda geleneksel yemeklerin aynı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Hatay bölgesinde asırlardır yaşayan Hristiyanların kendi âdetlerinden ve inançlarından kaynaklanmakta olan farklı kültürel yapısının hem gastronomi turizmi hem de inanç turizmi bakımından bölge üzerinde kayda değer kültürel zenginlik taşıdığına dikkat çekilmiştir.

2. Yöntem

Bu çalışma inanç turizminde önem taşıyan Saint Pierre Kilisesi üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmanın temel sorusu, “İnanç turizmi bağlamında Saint Pierre Kilisesi nasıl değerlendirilebilir ve bu değerlendirmede ön plâna çıkan noktalar neler olabilir”? şeklindedir. Çalışmanın amacı, inanç turizmi bağlamında Saint Pierre Kilisesi’ni değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu amaca paralel olarak, kutsal mekânların inanç turizmi çerçevesinde büyük bir arz potansiyeline sahip olduğunu vurgulamak, kutsal mekânların bilinirliğinin ve talep edilebilirliğinin artırılmasına önayak olmak, inanç turistlerini bilgilendirmek ve onlara yol göstermek çalışmanın hedefleri arasındadır. Çalışmanın, Saint Pierre Kilisesi’nin inanç turizmi kapsamında önemli seviyede değer arz ettiğini göz önüne serme konusunda önem arz ettiği düşünülmektedir.

Çalışma, kapsamı itibarıyla sınırlı bir çerçevede sunulmaktadır. Ayrıca çalışma, konusu itibarıyla doğrudan doğruya Saint Pierre Kilisesi’ni odak noktasında toplamaktadır. Kilisenin inanç yönlü çekim gücü ağır bastığından bu alanın, turizm türlerinden inanç turizmiyle ortak bir paydada yer alması ve söz konusu durumun göz önüne serilmesi, akılcıca ve yerinde bir tercihtir. Zira dinî değerler, inanç turizmi hareketlerinin oluşumu ve gelişimi yönünden önemli unsurlardır. İnanç turistleri bu unsurları tecrübe etmek için konum değiştirebilmektedirler. Bu noktada tarihî süreç bakımından önem taşıyan ve çeşitli yönlerden (doğal, mimarî gibi) değerli emareler barındıran Saint Pierre Kilisesi’nin avantaja sahip olduğunu öne sürmek mümkündür. Çalışmanın literatüre ve uygulamaya faydaları söz konusudur. Çalışma, turizm literatürünün inanç turizmi odaklı zenginleşmesine katkı sağlamakta ve bu noktada inanç turizmi kapsamında önemli bir kutsal mekân olarak görülen Saint Pierre Kilisesi’ni ön plâna çıkarmaktadır. Çalışma, turizmin birçok alt alanıyla (gastronomi turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi gibi) turizm destinasyonları arasında kendini belli eden Hatay’ın inanç turizmi noktasında çekicilik potansiyelini artırması konusunda bu şehrin kutsal mekânlarına -bu çalışma özelinde de Saint Pierre Kilisesi’ne- yönelik literatür ve uygulama odaklı çalışmaların oluşturulması, geliştirilmesi veya sayısının artırılması gerektiğini düşündürmektedir. Çalışma, inanç turizmini ve Saint Pierre Kilisesi’ni tek çatı altında buluşturmakla dikkatleri üzerine çekmektedir. Ayrıca konuyla ilgili olarak

literatürdeki bilgi dağarcığının genel bir görüntüsünü göz önüne sermekte ve somut kültürel varlıklar arasında bulunan kiliselerin inanç turizmi kapsamında önem ve potansiyel teşkil edebileceğini akıllara getirmektedir. Bununla birlikte söz konusu kilisenin (Saint Pierre Kilisesi) tarihî, dinî ve turistik yönden değer taşımasıyla bu önem ve potansiyel durumunun daha da artmasına kaynaklık edebileceği öngörülmektedir. Bunlara ilâve olarak, ekler kısmında verilen üç şekille Saint Pierre Kilisesi'nin bir bütün içerisindeki yeri göz önüne serilmeye çalışılmıştır. Böylece hem Saint Pierre Kilisesi ile ilgili daha fazla yüzeysel bilginin verilmesine olanak tanınmış hem de okuyucuların dikkatinin belli bir alana yoğunlaşmasında esneklik sağlanmaya çalışılmıştır. Yine böylece Saint Pierre Kilisesi'nin ve çevresinin genel olarak turistik ve coğrafi bakımdan bilinirliğinin artırılmasına katkı sağlamaya uğraşmıştır. Bu bilgiler göz önüne getirildiğinde ilgili çalışmanın özgün bir değer taşıdığını belirtmekte fayda vardır.

Çalışmada derleme yöntemi, bu yöntem özelinde de geleneksel derleme yöntemine başvurulmuştur. Geleneksel derlemeler, uygun bir anlatı akışı sırasının takip edildiği, konuyla ilgili genel bir görünüm sergileme fırsatı sunan, yararlanılan literatürün mevcut durumu hakkında az çok fikir sunan bilgi kaynaklarıdır. Bu kaynaklar oluşturulurken herhangi bir metot izleme ya da bir tekniğe bağlı kalma durumu zorunlu değildir. Bu bilgilerden hareketle çalışmanın tasarlanması ve gerçekleştirilmesi esnasında ilk olarak Saint Pierre Kilisesi'ne ilişkin temel bilgilerin aktarımı sağlanmış, ardından da bu kilisenin inanç turizmiyle ilişkilendirilmesine çalışılmıştır. Bu noktada turistik önem, potansiyel, talep, çeşitlilik, etki vb. konular üzerine yoğunlaşılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Çalışma kapsamında genel olarak Google Scholar, ResearchGate, Ulusal Tez Merkezi, Academia, Sobiad gibi dijital plâtfomlar ve basılı kaynaklar üzerinden yerli-yabancı akademik ve resmî bilgi gibi bilgilerden faydalanılması uygun görülmüştür. Ayrıca çalışmanın konu içeriğine uygun bilgilerin alınması, akıcı bir biçimde sıralanması ve çeşitli yorumlamalarla zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi açısından çaba sarf edilmiştir. Tüm bu bilgilere ek olarak, söz konusu araştırmanın etik kurul kararı gerektirmeyen araştırmalar arasında yer aldığını ifade etmek mümkündür.

3. Saint Pierre Kilisesi ve İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi

Kilisenin adanmış olduğu Aziz Petrus, Saint Pierre Kilisesi'nin kurucusu, bu alandaki ilk Hristiyan Cemaati'nin başrahibi ve aynı zamanda da ilk Papa'dır (UNESCO World Heritage Convention, 2024). Aziz Petrus 10 sene devam eden üç uzun misyonerlik gezisi gerçekleştirmiş fakat Roma'da şehit edilmiştir. Yeni Ahit'in 14 mektubu Aziz Petrus'a ait olmakla beraber İncil'de 'Resullerin İşleri' bölümünde de genellikle Aziz Petrus'tan ve Hristiyanlık dinini yaymak için gerçekleştirdiği dört seyahatten bahsedilmiştir. Hristiyanlık dininin mezheplere ayrılmadan önceki ilk kilisesi olarak bilinen bu mağara kilisesinde (Saint Pierre Kilisesi) aynı zamanda mağaradan çıkan suyun Hz. Meryem tarafından kutsandığı kabul görmektedir (Bingöl, 2007; Tuna vd., 2023). Saint Pierre Kilisesi ve etrafı erken Hristiyanlık devrinde ve inancın yayılım göstermesinde kayda değer bir rol oynamıştır

(UNESCO World Heritage Convention, 2024). Kudüs'teki baskı alanından kaçarak Antakya'ya gelen havariler dinin bütün yeryüzüne kolay bir biçimde yayılım göstermesi için pozitif bir ortam bulmuşlardır. Tüm bunlar Antakya'nın, Hristiyan dünyasında kayda değer bir alan olmasını sağlamıştır (Aydın, 2003; Küçük, 2023). Bunda söz konusu kilisenin önemli etkileri vardır.

Hristiyanlık dininin Kudüs dışında yayılım göstermesinde olabildiğince önemli bir rol oynaması ve yerkürenin her yerine yayılım göstermesini sağlaması ile Hz. İsa'nın konuştuğu Aramice dilinin unutulmamasını ve birden fazla ibadette değerlendirilmesini sağlaması gibi önemli nitelikleri bulunan Saint Pierre Kilisesi, Haç (Stauris) Dağı'nın eteğinde yer alan, kayalara oyulan, 13m uzunluğuna 9,5m enine ve 7m yüksekliğine sahip olan bir mağara kilisesidir. Saint Pierre Kilisesi aynı zamanda başka dinsel anıtlar arasında benzersiz simgesel üstünlüğü sebebiyle kişiler tarafından iyi muamele gören ve saygı duyulan bir kilise olarak görülmekte, 2011 senesinde UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne eklenmesiyle dikkat çekmektedir. İlk Hristiyanların uygulamalarına yönelik benzersiz dinsel, tarihî ve kültürel izler taşıyan Saint Pierre Kilisesi'nin, Roma Devleti'nin Hristiyanlık dinini benimsemesiyle beraber yapı olarak bir kilise formunu kazandığı düşünülmektedir. Saint Pierre Kilisesi oluşturulduktan sonra oldukça önemli işlevler üstlenmiş ve tarih içerisinde 12 metropolit ve 137 piskoposluk ile bölgenin en büyük kilisesi hâline gelmiştir.

Antakya'nın, dinsel ve etnik yapı açısından karışık nüfus yapısı, kültürlerin buluşma ve ticari yolların kesişme noktasında yer alması, Hristiyanlığın yayılmaya çalışıldığı ilk zamanlarda bu yerin bir propaganda merkezine dönüşmesine neden olmuştur. Saint Pierre Kilisesi bu çerçevede Hristiyanlık'ın ilk senelerinde dinsel toplantı merkezi olmuştur. Hz. İsa'nın vefat etmesinden sonra Saint Pierre Kilisesi'nin kurucusu, ilk rahibi kabul edilen hvari Aziz Petrus MS 29-40 seneleri arasında kente gelmiştir. Bu önemli tarihî şahsiyet ilk dinsel toplantısını günümüzde Saint Pierre Kilisesi olarak bilinmekte olan mağara içerisinde gerçekleştirmiştir. Kiliseden dağa doğru açılmış olan tünelin bir vakitler bu alan içerisinde gizli şekilde toplanan ilk Hristiyanların herhangi bir saldırı esnasında seri biçimde kaçabilmek amaçlı değerlendirdikleri sanılmaktadır. Kilise içinde bulunan alandaki mozaik parçaları ve sunağın sağ tarafında olabildiğince az görülmekte olan ve bir vakitler kürsünün arka bölümünde yer alan fresklerden birtakım emareler kalmıştır. Kilisenin iç bölümünde bilhassa sunağın ön tarafında din büyüklerinin mezarlarına rastlanmış, ön bahçe birkaç asır boyunca mezarlık olarak değerlendirilmiştir. Kayalardan sızıp toplanan su da vaftiz törenleri kapsamında değerlendirilmiştir. Lâkin ortaya çıkan depremler, ziyaretçiler tarafından şifalı olarak düşünülen ve hasta kişilere içirilen bu suyun gitgide azalış göstermesine sebebiyet vermiştir. Hz. İsa'ya inanmakta olanlara Hristiyan (Hristos) ismi de ilk defa Antakya içerisinde bu kilisenin cemaatine verilmiştir (T.C. Hatay Valiliği, 2011, 2015; Ege, 2015; Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a; Türkiye Turizm Tanıtma Platformu, 2024).

Saint Pierre Kilisesi, günümüzde Hristiyanlığın ilk tapınaklarından bir tanesi ve hac alanı olarak kabul görmektedir. Kilise tarih içerisinde pek çok defa yenilenmiş ve buraya ilâve yapılar kazandırılmıştır. MS 4. asırda Hristiyanlık'ın ve Paganizm'in var olduğu devirde Saint

Pierre Kilisesi'nin batısının, Roma Çağı Antakyası'nın merkezi olduğu bilinmektedir. Antik kaynaklara göre; İmparator Valens tarafından hazırlatılan “Forum” bu noktada bulunmakta olup, kentin tapınakları, meclis binaları, hamamları gibi başka kamusal yapıları da bu çevre içerisinde. Antakya'nın kent merkezinin bu noktada olması; Agora olarak düşünülen yerin yakınlarında bulunması, Saint Pierre Kilisesi'nin halkın günlük hayatında kayda değer bir yer tuttuğunu göz önüne sermektedir. Kilisenin yerleştiği yerin çevresinin dördüncü asır itibarıyla kutsiyet taşıdığı bu yerin yakınlarında mezarların kiliseyle ilgili olarak değerlendirildiği anlaşılmakta olup, kilisenin yakınlarındaki birçok doğal mağaracığın ya da kayaya oyulup biçimlendirilen alanların inziva odaları olarak değerlendirildiği anlaşılmaktadır. beşinci asırda yaşayan Aziz John Chrisostomus'un Saint Pierre Kilisesi'nin yakınlarında bulunan inziva odalarından birinde uzun seneler boyunca kaldığı bilinmektedir. Haçlılar 3 Haziran 1098 tarihinde Antakya'yı ele geçirmişler ve kilisenin ön kısmını birkaç metre uzatarak iki kemer ile ön cephe kısmına bağlamışlardır. Söz konusu cephe 1863 senesinde Papa IX. Pius'un arzusıyla restorasyon işlemlerine başlayan kapuçin rahiplerince tekrardan yapılmıştır. Restorasyon işlemine 3. Napolyon'un da destek verdiği bilinmektedir. 1863 senesinde hazırlanan sunağın yerine 1931 senesinde yenisi koyulmuş ve 1932 senesinde sunağın üstündeki nişe beyaz mermerden yapılma Aziz Petrus'un heykeli konulmuştur. Restorasyonu yapıldığı senede sunağın arkasına bir vakitler evrensel kilise manasına gelen “Antakya'daki Aziz Petrus Kürsüsü” bayramını anımsatmak amaçlı olarak taştan bir kürsü konulmuştur. 1997 senesinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından restorasyonu ve çevre düzenlemesi projesi meydana getirilmiş ve kilisenin ön bahçesi genişletilip ikinci bir giriş ilâve edilmiştir. Hâlihazırda yer kürenin ilk kiliselerinden bir tanesi olarak kabul gören mağara, Anıt Müze olarak fonksiyonunu devam ettirmekte ve Hristiyan cemaat tarafınca nikâh, vaftiz, Noel, ayin ve törenler için değerlendirilebilmektedir. Söz konusu kilise 1963 senesinde Papa VI. Paul tarafınca Hristiyanların hac alanı ilân edilmiştir. Zaman 29 Haziran gününü gösterdiğinde din büyüklerinin ve fazla sayıda bulunan bir cemaatin katılım gösterdikleri Aziz Petrus Günü (Bayramı) kutlamaları gerçekleştirilmektedir (T.C. Hatay Valiliği, 2011, 2015; Ege, 2015; Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a; Türkiye Turizm Tanıtma Plâtformu, 2024).

Önemli bir inanç, hac ve destinasyon merkezi olan, kültürel, tarihsel ve dinsel yönden, turizm ve özellikle de inanç turizmi yönünden önem arz eden ve büyük bir çekicilik potansiyeline sahip olan, Hatay-Antakya'nın inanç turizmi profilini geliştiren Saint Pierre Kilisesi tüm sene süresince yerli-yabancı turist akınına uğramaktadır (Harbalıoğlu ve Özel, 2013; Ege, 2015; Eykay vd., 2015; T.C. Hatay Valiliği, 2015; Güzel, 2019; Türkiye Kültür Portalı, 2024).

Konuyla ilgili olarak, dünyanın ilk Katolik kilisesi olması sayesinde Hatay'ın kendi inanç turizmi profilini geliştirmesi noktasında olumlu etkiler ve avantajlar sağlamasına yardımcı olan Saint Pierre Kilisesi'ne (Yıldız, 2014) yönelik yapılan girişlerle ilgili bilgiler tablo hâlinde (Tablo 1) ifade edilmiştir.

Tablo 1. Saint Pierre Kilisesi Ziyaretçi Sayıları 2021-2024 (2024 Yılı'nın İlk Beş Ayı) Yılları

Saint Pierre Kilisesi		
Yıl	Ücretli Giriş	Ücretsiz Giriş
2021	80.454	27.715
2022	137.685	57.692
2023	9.253	4.857
Yıl/Ay		
2024/Ocak	537	173
2024/Şubat	964	285
2024/Mart	1.047	332
2024/Nisan	1.934	601
2024/Mayıs	1.612	644

Kaynak: İskenderun Sanayi ve Ticaret Odasından (2024) yazar tarafından uyarlanmıştır.

Tablo 1 Saint Pierre Kilisesi'ne 2021-2024 (2024 yılının ilk beş ayı) yılları arasında yapılan ücretli ve ücretsiz girişler gösterilmiştir. Buna göre; Saint Pierre Kilisesi'ne 2021 yılında 80454 ücretli giriş, 27715 ücretsiz giriş; 2022 yılında 137685 ücretli giriş, 57692 ücretsiz giriş; 2023 yılında 9253 ücretli giriş, 4857 ücretsiz giriş yapılmıştır. 2024 yılında (2024 yılının ilk beş ayı) ücretli girişin en çok yapıldığı ay nisan (1934 ücretli giriş) olurken en az yapıldığı ay da ocak (537 ücretli giriş) olmuştur. Ayrıca 2024 yılında (2024 yılının ilk beş ayı) ücretsiz girişin en çok yapıldığı ay mayıs (644 ücretsiz giriş) olurken en az yapıldığı ay da ocak (173 ücretsiz giriş) olmuştur.

Hatay'da ve çevresinde yakın zamanlarda yaşanan depremlerin Saint Pierre Kilisesi'nin ziyaretçi sayısının artması noktasında bir engel veya olumsuzluk teşkil etmesi söz konusu olabilmektedir. Zira depremler, turizm hareketlerinin ortadan kaldırılmasına ya da azalmasına neden olan oluşumlardır. Bu düşünceden yola çıkarak Saint Pierre Kilisesi'nin dolayısıyla da Hatay'ın inanç turizmi hareketliliği kapsamında olumsuz etkilerle karşı karşıya kalması durumu vardır.

Bu bilgilere ilâve olarak, Antakya'yı inanç turizmi çerçevesinde ziyaret eden yabancı turistlerin çoğunluğunun Hristiyan olduğu düşünüldüğünde, Saint Pierre Kilisesi'nin inanç turizmi faaliyet ve aktivitelerine katılım noktasında kişiler üstünde kayda değer bir seçenek meydana getirdiği düşünülmektedir (Eyck vd., 2015). Yine bu bilgilere ek olarak, dinsel amaçlı yolculuk gerçekleştiren inanç turistlerinin ziyaret gerçekleştirdikleri Saint Pierre Kilisesi'nin yer aldığı Hatay ilinin bir inanç turizmi destinasyonu olarak sınıflandırılabilceği düşünülmektedir (Çelik, 2014).

Literatür incelendiğinde Saint Pierre Kilisesi rotasına yönelik gezi önerileri vardır. Bu öneriler maddeler hâlinde aşağıda şu şekilde sıralanmaktadır (Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2024a):

- Saint Pierre Kilisesi'ne bir gün ayrıldığında hazzan, ezan ve çanın aynı noktada ve birbirine yürüyüş mesafesinde bulunan başka inanç merkezlerini de görme şansı elde edilebilmektedir.
- Saint Pierre Kilisesi ve Haron Kabartması gezildikten sonra Habib-i Neccar Dağı Şehir Terası'nda kahve ve çay molası verilebilmektedir.

- Kurtuluş Caddesi üzerinde yer alan Protestan Kilisesi, Ortodoks Kilisesi, Katolik Kilisesi, Havra, Habib-i Neccar Camii ve Sarımiye Camii kısa zaman içerisinde gezilip görülebilecek yerler arasında gelmektedir.
- Tarihî Uzun Çarşı ve Kurşunlu Han dolaşılıp tepsi kebabı ve künefe yeme molası verilebilmektedir. Gezi sürdürülerek çarşıdan yöre ile ilgili ait hediyelik ürünler satın alınabilmektedir. Ayrıca Kurtuluş Caddesi üzerindeki Antik Cam Evi gezilerek hediyelik ürünler satın alınabilmektedir.
- Gezi eski Antakya evleri ve sokakları görüldükten sonra restorana dönüştürülen Antakya evlerinde Hatay mutfağının lezzetleri denenerek sonlandırılabilir.

Söz konusu gezi önerilerinin Saint Pierre Kilisesi'nin ve çevresinin inanç turizmi hareketliliklerini artırma adına önemli teorik bilgiler barındırdığı düşünülmektedir. Bundan dolayı bu öneriler, ilgili kutsal alanı ve çevresini ziyaret edecek olan inanç turistlerinin özellikle de Hristiyan turistlerin yararınadır.

Tüm bu belirtilenler dikkate alındığında, Saint Pierre Kilisesi'nin turistik, tarihî, dinî, kültürel vb. açıdan önem taşıması söz konusudur. Bu kilise köklü bir tarihî geçmişe sahip olup kültürel bir zenginlik barındırmaktadır. Ayrıca bu kilise özellikle Hristiyanlık dini içerisinde önemli bir konuma sahip olmasıyla kendini belli etmektedir. Söz konusu kilise Hristiyanlık dininin ilk mabetleri arasındadır. Konuya ilişkin olarak, ilgili kilisenin turizm konusunda taşıdığı büyük değer de söz konusu önemin perçinlenmesine yardımcıdır. Örneğin; Hatay'ın turizme ilişkin birtakım resmî belgelerinde (Hatay Turist Haritası, Hatay Turizm Haritası gibi) Saint Pierre Kilisesi'ne yer verildiği görülmektedir. Bu tür durumlar sayesinde gerek Saint Pierre Kilisesi'nin gerekse Hatay'ın turistik yönden ve inanç yönünden tanınırlığının sağlanması ya da bu tanınırlığının artırılması söz konusudur.

4. Sonuç

Turizm, büyük bir ekonomik hareketlilik oluşturmaya vesilesiyle toplumsal yaşam içerisinde önem taşıyan bir alan olarak görülmektedir. Turizm birden fazla alt alana ayrılmakta ve bunlardan birini inanç turizmi oluşturmaktadır. Dünya üzerinde oldukça fazla sayıda inanç turizmi değerinin varlığı söz konusudur. Bu varlıklar inanç turizmi arz potansiyeli oluşturmaya ve turistik talep meydana getirme noktasında olumlu etkiler ortaya koymaktadır. Türkiye'deki ve dünyadaki inanç turizmi değerlerinin turistik anlamda hareketlenmelere kapı araladığı bilinmektedir. Mekke, Medine, Kudüs, Vatikan, Mersin, İzmir, Şanlıurfa, Hatay gibi alanlar bu kapsamda zikredilmeye değerdir. Bu tür alanlar kutsiyet bakımından değerli görülmekle birlikte hac merkezleri arasında da yer alabilmektedir. Ayrıca bu tür yapılar ilgili din ya da inanç unsurunun ibadethane anlamındaki ilk somut değerleri arasında gelebilmektedir. Bundan dolayı inanç odaklı turistik hareketlenmelerde manevî değerler ön plândadır. Ayrıca bu noktada maneviyata ilgi ve maneviyata ilişkin beklentileri karşılama noktasında zayıf ya da güçlü bir isteğin ya da gereksinimin varlığından söz etmek mümkündür. Özellikle din ve inanç unsurlarına bağlılık,

bu unsurların gerektirdiği hâlleri yerine getirmeyi istemek ve kapsamda turistik olaylara katılım göstermek ilgili kişilerin manevî yönden tatmin olmalarına kolaylık sağlamaktadır.

Bu bilgilerden hareket edildiğinde Hatay’da bulunan Saint Pierre Kilisesi’nin inanç turistlerini manevî yönden etkileyerek kendisine çekebileceği düşünülmektedir. Ayrıca yalnızca inanç turistlerinin değil, farklı turizm tiplerine (kültür turizmi, tabiat turizmi gibi) katılan turistlerin de bu kiliseyi turistik plânlamalarına ve(ya) gezi rotalarına dâhil etmeleri mümkündür. Yani bu konuda bir engel veya sınırlama olmayıp esneklik vardır.

Sonuç olarak, Saint Pierre Kilisesi, inanç turizmi açısından önemli bir çekicilik unsurudur. Bu unsur özellikle Hristiyan turistlerin inanç turizmi amacıyla Hatay’ı ziyaret etmeleri noktasında ön plâna çıkmaktadır. Söz konusu kilisenin kültürel, dinî ve inanç odaklı çekim gücünün yüksek olması vesilesiyle gerek ulusal gerekse uluslararası anlamda inanç turizmi hareketliliği oluşturma veya bunu artırma adına olumlu etkileri bulunmaktadır.

Semavî dinlerden biri olarak kabul gören Hristiyanlık’ın kutsal mekânları arasında bulunan Saint Pierre Kilisesi’nde belirli zamanlarda çeşitli dinî ritüeller gerçekleştirilebilmektedir. Bu durum da Hristiyanlık dinî odaklı etkileşimlerin artması anlamına gelmektedir. Bu bilgiler ışığında söz konusu bağlamda Saint Pierre Kilisesi’nde ve çevresinde -doğrudan veya dolaylı olarak- turizm özellikle de inanç turizmi hareketliliğinin gelişmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

Hatay’ın inanç turizmi çekiciliği noktasında önemli bir potansiyel taşıyan Saint Pierre Kilisesi hem yerli hem de yabancı turistlerin ziyaret ettikleri bir alandır. Bu alanın inanç turizminde önemli bir konuma sahip olmasında din ve inanç faktörleri olabildiğince etkilidir.

Saint Pierre Kilisesi’ne yönelik ziyaret durumlarının ilgili alanda ve çevresinde yaşanan depremlerden dolayı olumsuz olarak etkilendiği ve etkileneceği fikri açığa çıkmaktadır. Depremlerin turistik hareketleri olumsuz yönde etkileyebileceği göz önüne alındığında, bu fikrin desteklenmesinde haklı bir pay vardır. Zira can güvenliğinin olmadığı veya azaldığı alanlarda turistik olayların ortadan kalkması ve azalması normal bir durumdur.

Saint Pierre Kilisesi rotasına yönelik gezi önerilerinin bulunduğu, bu önerilerin de hem ilgili kilisenin ve çevresinin inanç turizmi kapsamındaki tanınırlığının artmasını sağladığı hem de ilgili destinasyonun genel turizm profilinin pozitif yönlü bir ilerleme kaydetmesine yardımcı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu tür rotalar, inanç turistlerinin özellikle de Hristiyan turistlerin turistik hareketleri kapsamında kolaylık sağlamak ve bilgi sunmak açısından önem arz etmektedir.

Saint Pierre Kilisesi’nde ve çevresinde inanç turizm hareketleri sayesinde sosyo-kültürel gelişmeler yaşanmaktadır. Bundan hem ilgili yerel halkın hem de söz konusu kilisenin ziyaretçilerinin kendilerine düşen payı almaları söz konusudur. Kültürel ve toplumsal etkileşimler, bilgi alışverişleri, ekonomik hareketlenmeler gibi durumlar veya olaylar, ilgili inanç turizmi paydaşlarının doğrudan ve(ya) dolaylı olarak karşılaşılabilecekleri durumlar veya olaylar arasında yer almaktadır. Bundan dolayı inanç turizmi hareketleri kapsamında sosyo-kültürel gelişmeleri incelemekte ve takip etmekte fayda vardır.

Çalışmanın pratik ve teorik yönden katkıları bulunmaktadır. Çalışma, pratik anlamda Saint Pierre Kilisesi’nde ve çevresinde turistik etkinlik veya aktivite gerçekleştirilmesi turistler üzerinde bir fikir uyandırabilme potansiyeline sahiptir. Bu anlamda söz konusu çalışmanın bu tür alanları ziyaret eden veya edecek olan turistlerin dikkate alabilecekleri bilgiler (harita, gezi önerisi gibi) barındırdığını belirtmekte fayda vardır. Ayrıca çalışma, Saint Pierre Kilisesi’ndeki ve çevresindeki yer halkın turistlerle sosyo-kültürel ilişkiler içerisine girebilmesinin turistik gelişim ve kalkınma noktasında önem taşıdığının göz önünde bulundurulması gerektiğini düşündürmektedir. Çalışma, teorik bilgilerin literatüre kazandırılmasına yardımcıdır. Literatüre bakıldığında Saint Pierre Kilisesi’ne ilişkin çok sayıda kaynağın varlığına rastlanmaktadır. Bu çalışmayla beraber Saint Pierre Kilisesi’nin inanç turizmi kapsamında genel bakış açısı yardımıyla değerlendirilmesine tanınmaktadır. Böylece Saint Pierre Kilisesi’ni ve inanç turizmini ilişkilendiren bütüncül bir görüntünün ortaya konması plânlanmaktadır. Bu plân sayesinde Saint Pierre Kilisesi’nin inanç turizmi konusundaki mevcut durumuna ve potansiyeline gönderme yapmak istenmektedir. Zira ilgili kilise, inanç turizmi anlamında ulusal ve uluslararası alanda değer ifade eden, kültür ve inanç odağında yoğunlaşan somut bir varlıktır. Yine ilgili kilisenin oluşmasına kaynaklık ettiği inanç turizmine yönelik olumlu etkiler ve avantajlar sayesinde söz konusu yörenin ve ülkenin genel turizm potansiyelinin ve profilinin geliştirilmesine destek olunmaktadır.

Çalışmanın sınırlılıkları içerisinde inanç turizmi konusunda önemli bir arz niteliği taşıyan Saint Pierre Kilisesi üzerine derinlemesine değerlendirmelerde, diğer birtakım inanç turizmi değerleri üzerine de yüzeysel değerlendirmelerde bulunulması vardır. Bu durum ilgili çalışmanın amacına ve önemine daha uygun bir içerik elde etmek bakımından gerekli görülmektedir. Bu bilgilere ilâve olarak, bulgular kısmında bir tablo, ekler kısmında da üç şekil verilmiştir. Bunlar ilgili çalışmanın zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi açısından katkılar sunmaktadır. Bunların haricinde çalışmanın genelinde yazılı bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın bu şekilde sınırlandırılması uygun görülmektedir. Çalışmada;

- Saint Pierre Kilisesi’nin Hatay özelinde genel turizm ekseninde potansiyel ve önem parametreleri çerçevesinde değerlendirilmesi,
- Alternatif turizm çeşitleri arasında kültür ve inanç turizmi çeşitlerinin Saint Pierre Kilisesi odağında Hatay’daki turizm paydaşlarının bakış açısıyla değerlendirilmesi,
- Saint Pierre Kilisesi’nin turizm koridorları bağlamında coğrafi açıdan önemi ve olumlu turistik çekicilik etkileri din, inanç, kültür, coğrafya ve turizm kavramları üzerine yoğunlaşarak araştırılması,
- Saint Pierre Kilisesi’ni ziyaret eden turistlere odaklanan bir araştırmanın ortaya konması, bu araştırma ortaya konurken de turist tipolojileri konusuna yoğunlaşılması,
- Saint Pierre Kilisesi’ne ve çevresine yönelik çeşitli turizm (gastronomi turizmi, kültür turizmi, inanç turizmi, etkinlik turizmi vb.) rotalarının geliştirilmesi, bu kapsamda dijital turizmin olanaklarına başvurulması, ilgili rotaların dijital turizme entegre edilebilirliğinin sağlanması, gerekli durumlarda ödenek sunulması ve bilişim uzmanlarının bilgi ve yönlendirmelerinden yararlanılması,

- Saint Pierre Kilisesi’nin dinler tarihindeki yeri ve öneminin küresel bağlamda ele alınması,
- Saint Pierre Kilisesi’nin turizm sosyolojisi açısından değerlendirilmesi,
- Saint Pierre Kilisesi’ne ziyaret gerçekleştiren turistlerin bu alanın manevî atmosferine yönelik görüşlerinin duygu analizi yardımıyla incelenmesi,
- Saint Pierre Kilisesi’nin bu alana ziyaret gerçekleştiren turistlere çağrıştırdığı dinî değerlerin ve inanç değerlerinin metafor analizi yardımıyla ele alınması,
- Saint Pierre Kilisesi’nin alternatif turizm çeşitleri kapsamındaki önemi ve etkilerinin ulusal ve uluslararası alandaki yansımalarının örnek olaylar göz önüne serilerek kaleme alınması önerilmektedir.

Sonraki çalışmalarda az önce verilen öneriler üzerine değerlendirmelerde bulunulabilir. Bununla beraber özellikle “İnanç turizminde enler, bu enlerin genel turizm açısından potansiyeli, önemi ve etkileri: ulusal ve uluslararası örneklerde karşılaştırmalı incelemeler” adında bir araştırmanın yapılması önemlidir. Bu çalışmada çok yüksek derecede önem taşıyan inanç turizmi değerleri (yapı, alan, kalıntı vb.) üzerine yoğunlaşılması gerekmektedir. Bu çalışmayla beraber inanç turizmine önemli bir yeniliğin ve bilgi birikiminin sağlanacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Albayrak, A. (2013). *Alternatif turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altun, E., & Çınar, K. (2019). İnanç turizmi kapsamında Mevlana müzesini ziyaret eden turistlerin seyahat motivasyonları üzerine bir araştırma. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 14-42.
- Artun, E. (2009). Hatay inanç merkezlerinin Hatay’ın tanıtılmasına katkısı üzerine görüşler. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi*. 26.08.2024 tarihinde turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/erman_Artun_hatay_inanc_merkezleri.pdf adresinden erişildi.
- Aydın, M. (2003). Antakya ve Tarsus eksenli ilk dönem Hristiyanlığına bir bakış. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(15), 5-16.
- Besant, W., & Palmer, E.H. (2022). *Jerusalem, The City of Herod and Saladin*. DigiCat.
- Bingöl, Z. (2007). *Gelenekten evrensele Anadolu’da inanç turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çalışkan, A. (2020). *Hatay’ın ekoturizm potansiyeli ve yerel halkın ekoturizme bakış açısı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Konya.
- Çam, O., & Avcı, M. (2023a). Kutsal alanlar, coğrafi işaretler, kültür ve inanç rotalarının inanç turizmi açısından değerlendirilmesi. *Journal of Vocational and Social Sciences of Turkey*, 5(13), 26-43.
- Çam, O., & Avcı, M. (2023b). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü’nün inanç turizmine katkıları. *Kafdağı*, 8(2), 197-219.
- Çam, O., & Çılgınoğlu, H. (2020). İnanç turizmi merkezi olarak Mevlana Müzesi ile Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi’nin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 342-357.
- Çam, O., & Çılgınoğlu, H. (2024). Gastronomi turizmi kapsamında coğrafi işaretli ürünlerin incelenmesi: Ağrı örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 107-128.

- Çavuş, A., & Kadirhan, G. (2022). İnanç turizm koridorunda yer alan konaklama işletmeleri web sitesi içeriklerinin değerlendirilmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3), 1390-1406.
- Çelik, P. (2014). *Antalya turizm destinasyonunun rekabetçilik analizi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi], Antalya.
- Çetinsöz, B.C., Polat, A. S., & Yakıcı, K. (2019). Hatay ili Hristiyanlarının dini bayramlarında gastronomi geleneklerinin inanç turizmi açısından değerlendirilmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 3(4), 823-835.
- Çılgınoğlu, H., & Çelebican, Ü. (2023). Kastamonu ilinde turizm türleri farkındalığı üzerine bir ölçüm. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 42-62.
- Çılgınoğlu, H., & Güleç, E. (2022). Liseden Üniversiteye Gastronomi Köprüsü Projesiyle lise öğrencilerinin Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümüne yönelik tutumları. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 845-858.
- Çılgınoğlu, H. (2020). İnanç turizmi kapsamında helal turizminin benzer ve farklı yönlerine dair incelemeler. S. Öztürk (Ed.). *Sosyal ve Beşeri Bilimlerde Teori ve Araştırmalar II* (Birinci Basım), İçinde (ss. 161-172). Gece Kitaplığı.
- Dalahmetoğlu, K.B., & Çılgınoğlu, H. (2023). The attitudes of individuals who have received entrepreneurship education towards the tourism sector. İ. Yazıcıoğlu, A. Işın & Ö. Yayla (Ed.). *Current Approaches and Trends in Tourism Science* (103-119). SRA Academic Publishing.
- Deniz, Y.S., Çılgınoğlu, H., & Avcı, M. (2024). İnanç turizmi bağlamında Saratlı halkının Hacı Bektaş Veli Yılı farkındalığı. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (109), 257-270.
- DOĞAKA (2025). Hatay/Neden Hatay? 18 Şubat 2025 tarihinde <https://www.dogaka.gov.tr/dogu-akdeniz/hatay/hatay-neden-hatay> adresinden erişildi.
- Ege, İ. (2015). Saint Pierre (Kilisesi) Mağarası (Antakya/Hatay). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(16), 165-188.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, kültür ve turizm: kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15(1-2), 51-59.
- Erdem, M. (2010). Doğu'nun kraliçesi Antakya. *Antalya Rehberler Odası Dergisi*, (1), 17- 26.
- Eykay, İ., Dalgın, T. & Çeken, H. (2015). İnanç turizmi potansiyeli açısından Antakya'nın değerlendirilmesi. *Journal of Life Economics*, 2(2), 59-74.
- Göler, M. E. (2016). *Anadolu'nun ilk tapınağı: Göbekli Tepe*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi]. Ankara.
- Gunn, C.A. (1988). *Tourism planning*. (2. Edt.). New York: Crane Russak.
- Gülcan, B., Şenol, F., & Aytbaeva, A. A. (2014). Kırgızistan'da din ve kültür turizminin geliştirilmesi açısından Süleyman Dağı'nın önemi: SWOT analizi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(4), 63-80.
- Güzel, Ö. (2010). Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında yeni bir dinamik: inanç turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 2(2), 87-100.
- Güzel, Ö. (2019). St. Pierre (Aziz Petrus/Aziz Peter) Kilisesi, (2019), İçinde N. Kozak (Ed.), *Online Türkiye Turizm Ansiklopedisi*, 26.08.2024 tarihinde <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/st-pierre-aziz-petrusaziz-peter-kilisesi> adresinden erişildi.

- Harbalıoğlu, M., & Özel, G. (2013, May 9-12). Kültür ve inanç turizmi kapsamında hoşgörü kenti Hatay ilinin değerlendirilmesi. [Tam Metin Bildiri]. *International Conference on Religious Tourism and Tolerance* içinde (ss. 1063-1070). Aybil Yayınları.
- Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024a). *Saint Pierre Kilisesi Broşürü* Türkçe. 29.08.2024 tarihinde <https://hatay.ktb.gov.tr/Eklenti/103880,st-pierre-brosur-turkcepdf.pdf?0> adresinden erişildi.
- Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2024b). *Tanıtıcı broşür ve yayınlar*. 29.08.2024 tarihinde <https://hatay.ktb.gov.tr/TR-60906/tanitici-brosur-ve-yayinlar.html> adresinden erişildi.
- İskenderun Sanayi ve Ticaret Odası (2024, 6 Haziran). *Turizm sektörü istatistikleri*. 18.02.2025 tarihinde <https://www.iskenderuntso.org.tr/dokuman/hatay-turizm-istatistikleri.doc> adresinden erişildi.
- Koçoğlu, M. (2006). Türkiye’de inanç turizmi. *Bahçeşehir Üniversitesi, Hükümet ve Liderlik Okulu*, 140-166.
- Küçük, M. (2023). *Anadolu’daki Hristiyan kutsal mekânları ve Hristiyanlar açısından önemi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi]. Karaman.
- Netto, A. P. (2009). What is tourism? Definitions, theoretical phases and principles. *Philosophical Issues in Tourism*, 37, 43-62.
- Okuyucu, A., & Somuncu, M. (2013, May 9-12). Türkiye’de inanç turizmi: bugünkü durum, sorunlar ve gelecek. *International Conference on Religious Tourism and Tolerance* içinde (ss. 627-643), Aybil Yayınları.
- Okuyucu, A. (2020). İnanç turizmi açısından Türkiye’de dini çekiciliklerin dağılışı. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(5), 2611-2628. [dx.doi.org/10.47356/TurkishStudies.44886](https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.44886)
- Olçay, A. ve Albuz, N. (2016). İnanç turizmi ve Türkiye’nin tanıtımına katkısı. M. Özdemir (Ed.). *İçinde Uluslararası tanıtımda medya ve Türkiye*, (ss. 197-229). Dora Yayıncılık.
- Raj, R., & Morpeth, N.D. (Eds.). (2007). *Religious tourism and pilgrimage management: an international perspective*. CABI Publishing.
- Reisinger, Y. & Dimanche, F. (2010). *International tourism*. Routledge.
- Sevimli, Y., Tatlı, M. & Kızıldemir, Ö. (2021). Göbeklitepe’nin gastronomi turizmi bağlamında değerlendirilmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 263-286.
- Şengül, A., & Çılgınoğlu, H. (2022). Av turizminin ekonomik etkisinin belirlenmesi: Kastamonu örneği. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1333-1345.
- Şengül, A., & Çılgınoğlu, H. (2023). Türkiye’nin ilk milli parkına yönelik çevrim içi ziyaretçi yorumlarının incelenmesi: TripAdvisor örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 14(37), 247-261.
- T.C. Hatay Valiliği (2011). *Hatay Rehberi*. 29.08.2024 tarihinde <http://www.hatay.gov.tr/valilik-yayinlari> adresinden erişildi.
- T.C. Hatay Valiliği (2015, 10 Temmuz). *Hristiyanların ilk mağara mabedi*. 26.08.2024 tarihinde <http://www.hatay.gov.tr/hristiyanlari-ilk-magara-mabedi> adresinden erişildi.
- Theobald, W.F. (Ed.). (2005). *Global tourism*. Routledge.
- Tosun, C., Bilim, Y., & Temizkan, R. (2003, 3-4 Mayıs). Alternatif turizm ve turistik ürün çeşitlendirme stratejileri: Hatay örneği. *Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı*.
- Tuna, M., Aydın, S., & Djumanazarovna, D.F. (2023). *Özbekistan’da inanç turizmi*. Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi.

https://www.ayu.edu.tr/mypanel/_app/upload/yayin/dosya/077e29b11be80ab57e1a2eca bb7da330.pdf adresinden erişildi.

Türkiye Kültür Portalı (2024). *Saint Pierre Kilisesi-Hatay*. 26.08.2024 tarihinde <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/hatay/gezilecekyer/saint-pierre-kilisesi> adresinden erişildi.

Türkiye Turizm Tanıtma Plâtformu (2024). *Saint Pierre Kilisesi*. 26.08.2024 tarihinde https://www.tutap.com.tr/detay_tanim/saint-pierre-kilisesi/1078 adresinden erişildi.

UNESCO World Heritage Convention (2024). *Hatay, St. Pierre Church*. 26.08.2024 tarihinde <https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5613/> adresinden erişildi.

Uygur, S.M. (2017). *Örnek olaylarla turizm pazarlaması*. Detay Yayıncılık.

Wilson, E., & Harris, C. (2006). Meaningful travel: women, independent travel and the search for self and meaning. *Tourism*, 54(2), 161-172.

Yıldız, S. B. (2014, 4-6 Haziran). Hatay ilinin inanç turizmi potansiyeli ve yerel halkın inanç turizmine bakışı. [Tam Metin Bildiri]. *Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi* (ss. 69-78). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Yumuşak, H. (2017, September 28-October 01). Coğrafi konumunun turizme etkisi: Hatay örneği. [Tam Metin Bildiri]. *International West Asia Congress of Tourism (IWACT'17)* (ss. 184-196). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

Atıf Gösterim/To Cite: Çam, O. (2025). İnanç Turizmi Kapsamında Bir Kutsal Mekân Değerlendirmesi: Saint Pierre Kilisesi, *Journal of Applied Tourism Research*, 6(1), 77-98. doi.org/10.5281/zenodo.15700855

Etik Onayı: Yazar bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara riayet edildiğini beyan etmiştir. Aksi bir durumun tespiti halinde derginin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarına aittir.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Destek Bilgisi: Çalışma için herhangi bir kurum ya da kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Yazar kendi rızasıyla çalışmaya dâhil olmuştur.

Katkı Oranı: Araştırma tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Ekler

Şekil 1. Antakya Şehir Plânı

Kaynak: Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden (2024b) alınmıştır.

Şekil 2. Hatay Turizm Haritası

Kaynak: Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden (2024b) alınmıştır.

Kaynak: Hatay İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünden (2024b) alınmıştır.

The Evaluation of a Sacred Space within the Scope of Religious Tourism: Saint Pierre Church

Extended Abstract

Everyday or daily journeys that people make in order to have fun, rest and have a good time are called tourism (Gunn, 1988; Theobald, 2005; Netto, 2009; Reisinger and Dimanche, 2010; Çılgınoğlu, 2020). Tourism draws attention as a field that is economically and socially important, has a high global value, is based on a large-scale manpower, and there is an increase in developments in this field with the developing technology (Emekli, 2006; Uygur, 2017; Çılgınoğlu and Güleç, 2022; Şengül and Çılgınoğlu, 2022, Çam and Avcı, 2023a; Çılgınoğlu and Çelebican, 2023; Dalahmetoğlu and Çılgınoğlu, 2023; Şengül and Çılgınoğlu, 2023; Çam and Çılgınoğlu, 2024). Tourism is no longer a trinity of sun, sand and sea, but has become a journey that people undertake to satisfy their spiritual curiosity. Today, people travel both to fulfil their religious obligations and to obtain information about various beliefs and cultures. In addition to their own religions, people also learn about the development and functioning of various religions. These journeys are called religious tourism (Gunn, 1988; Theobald, 2005; Netto, 2009; Reisinger and Dimanche, 2010; Çılgınoğlu, 2020).

Religious tourism starts with individuals visiting sacred areas for the purpose of fulfilling their beliefs. People have visited sacred areas in order to fulfil the teachings of the religions they belong to from the time religions existed until today. This situation has led to the realisation of mass movements to sacred areas (Albayrak, 2013; Çam and Çılgınoğlu, 2020). The fact that the areas considered sacred among the people attract the attention of foreign and domestic tourists in all areas of the world also supports this mass mobility (Gülcan et al., 2014). Based on this information, it is possible to argue that religious tourism is an event based on tourism, belief and religion elements at the focal point, and that it is one of the oldest types of tourism that has spiritual benefits as well as economic benefits and has been going on since ancient times (Besant and Palmer, 2022; Çam and Avcı, 2023b; Deniz et al., 2024). This event and tourism type, which has value from the past to the present, has a high degree of touristic resources and attractiveness. Within the framework of religious tourism, faith-oriented structure and area elements are important. These elements create a significant potential in terms of religious tourism and create a significant motivation for faith tourists (Çam and Avcı, 2023b). In addition, natural phenomena (such as sacred groves, islands, mountains, lakes), buildings constructed for religious purposes, special religiously important activities organised in non-religious places, non-religious but sanctified places related to tragic or politically important events (e.g. Nelson Mandela's prison on Robben Island) are important elements in terms of creating motivation for religious tourism (Raj and Morpeth, 2007; Okuyucu and Somuncu, 2013).

Religious tourism attracts attention with its structure that creates significant economic and social mobility in general tourism. However, thanks to the fact that people are in a spiritual search, it may be possible to maintain the importance of religious tourism mobilities and increase these mobilities in the future. As the potential of religious tourism is shaped in

the focus of both faith and religion, it has positive touristic effects on the relevant areas (Harbalıoğlu and Özel, 2013; Eykay et al., 2015). In this regard, areas and structures such as Meiji Temple, Kashi Vishwanath Temple, Our Lady of Guadalupe Basilica, Bethlehem, Lourdes, Vatican, Jerusalem, Medina, Mecca, Santiago de Compostela are among the popular religious tourism centres in the world today (Wilson and Harris, 2006; Altun and Çınar, 2019, p. 18). There are many religious tourism centres in Turkey, and among these religious tourism centres are Saint Pierre Church, Aya Tekla Church, House of Virgin Mary, Göbeklitepe, Eshab-ı Kehf Cave, Cappadocia (Güzel, 2010; Göler, 2016; Sevimli et al., 2021). At this point, Hatay, which has an important position in Turkey and in the world and in which Saint Pierre Church is located, stands out as an area of religious and faith interest (Harbalıoğlu and Özel, 2013; Eykay et al., 2015). Again, it is known that there are many religious tourism centres in Hatay. Habib-i Neccar Mosque, Sarımiye Mosque, Great Mosque, Saint Pierre Church, Orthodox Church, Protestant Church, Catholic Church, Jewish Synagogue, Saint Simeon Monastery, Barlaam Monastery, Beyazıd-ı Bistami Hazretleri Tomb, Sheikh Ahmet Kuseyri Tomb, Hazrat Musa Tree, Hızır Maqam, Dor Sanctuary, Haron Hell Boatman are among the religious tourism centres of Hatay. In addition, it is thought that there are more than 15 important religious tourism centres in Hatay. Among these religious tourism centres, especially Saint Pierre Church and Habib-i Neccar Mosque are visited by many people.

Based on the information above, it is desired to put forward a study that relates religious tourism and Saint Pierre Church. This study focuses on Saint Pierre Church, which is important in religious tourism. The main question of the study is ‘How can Saint Pierre Church be evaluated in the context of religious tourism and what can be the prominent points in this evaluation?’ The aim of the study is to evaluate Saint Pierre Church in the context of religious tourism. In parallel with this purpose, emphasising that sacred places have a great supply potential within the framework of religious tourism, leading the way to increase the awareness and demand of sacred places, informing and guiding faith tourists are among the objectives of the study. It is thought that the study is important in revealing that Saint Pierre Church has a significant value within the scope of religious tourism. The study is presented in a limited framework in terms of its scope. In addition, the study focuses directly on Saint Pierre Church in terms of its subject. Since the religious attraction power of this church is predominant, it is a wise and appropriate choice to place this area on a common denominator with religious tourism, one of the types of tourism, and to reveal the situation in question. Because religious values are important elements in terms of the formation and development of religious tourism movements. Faith tourists can change their location to experience these elements. At this point, it is possible to argue that Saint Pierre Church, which is important in terms of historical process and has valuable signs in various aspects (natural, architectural, etc.), has an advantage. The study has benefits for the literature and practice. The study contributes to the enrichment of the tourism literature with a focus on religious tourism and at this point, it brings Saint Pierre Church, which is seen as an important sacred place within the scope of religious tourism, to the forefront. The study suggests that literature and practice-

oriented studies on the holy places of this city -in this study, Saint Pierre Church- should be created, developed or increased in number in order to increase the attractiveness potential of Hatay, which is among the tourism destinations with many sub-fields of tourism (such as gastronomy tourism, cultural tourism, religious tourism), in terms of religious tourism. The study draws attention by bringing together religious tourism and Saint Pierre Church under a single roof. In addition, it reveals a general view of the repertoire of knowledge in the literature on the subject and brings to mind that churches, which are among the tangible cultural assets, may constitute importance and potential within the scope of religious tourism. In addition, it is foreseen that the church in question (Saint Pierre Church) can be a source of further increase in this importance and potential situation with its historical, religious and touristic value. In addition to these, with the three figures given in the appendices, the place of Saint Pierre Church in a whole has been tried to be revealed. In this way, it is both possible to provide more superficial information about the Church of Saint Pierre and to provide flexibility in focusing the attention of the readers on a certain area. In this way, an effort has been made to contribute to increasing the touristic and geographical recognition of Saint Pierre Church and its surroundings in general. When this information is taken into consideration, it is worth mentioning that this study has an original value. In this study, the review method and the traditional review method in particular were evaluated. Traditional reviews are sources of information that follow an appropriate narrative flow order, provide an opportunity to present a general view on the subject, and offer more or less an idea about the current state of the literature utilised. While creating these sources, it is not compulsory to follow any method or adhere to a technique. Based on this information, during the design and realisation of the study, firstly, basic information about Saint Pierre Church was provided, and then it was tried to associate this church with religious tourism. At this point, it was considered appropriate to focus on issues such as touristic importance, potential, demand, diversity, impact, etc. Within the scope of the study, it was deemed appropriate to benefit from information such as domestic and foreign academic and official information through digital platforms such as Google Scholar, ResearchGate, National Thesis Centre, Academia, Sobiad and printed sources. In addition, efforts have been made to obtain information appropriate to the subject content of the study, to sort it fluently, and to enrich and develop it with various interpretations. In addition to all this information, it is possible to state that the research in question is among the researches that do not require an ethics committee decision.

As a result, Saint Pierre Church is an important attraction element in terms of religious tourism. This element comes to the forefront especially at the point of Christian tourists visiting Hatay for religious tourism. Due to the high cultural, religious and faith-oriented attraction power of the church in question, it has positive effects on creating or increasing religious tourism mobility both nationally and internationally.